

Besluit College van Bestuur

Datum CvB-vergadering	15 juli 2025
Agendapunt	Visie op internationalisering
Doel agendapunt	Ter besluitvorming
Portefeuillehouder	Rianne van der Meij
Status	Openbaar
Aanbieder	OOA: Claus Hoekstra
Aantal bijlagen	1
Naam document(en)	Visie op internationalisering
Opmerkingen	-
Relatie tot eerder CvB-besluit	Vervangt 2015-02-17 Beleidsagenda Internationalisering 2015-2019
Beschrijving en motivering voorstel	
Mondriaan is al jarenlang internationaal actief, zowel binnen diverse netwerken en internationale projecten als door de samenwerking met verschillende internationale bedrijven en organisaties in en om Den Haag. Doordat de activiteiten van Mondriaan op internationaal niveau de laatste jaren een enorme vlucht hebben genomen is behoefte ontstaan om opnieuw samenhang en focus in de activiteiten aan te brengen en om meer eenduidigheid te creëren rondom begrippen als mobiliteit, excellentie, internationale projecten, Erasmus+, etc. Met het op 10 juni 2024 door het CvB vastgestelde visie & inspiratie document 'De wereld van excellentie binnen ROC Mondriaan' (YOUR Program) is hiervoor een eerste stap gezet. Daarin is met name belicht op welke wijze Mondriaan internationalisering stimuleert voor studenten. Internationalisering gaat echter verder dan alleen studenten. In dit visie & inspiratie-document "Onbegrensd samenwerken" plaatsen we internationalisering in een bredere context. Met dit visie- en inspiratiedocument laten we zien wat we bij ROC Mondriaan allemaal doen op het gebied van internationalisering en beschrijven we enkele uitgangspunten passend binnen Europese en landelijke ontwikkelingen en bij de huidige strategie van Mondriaan. Het geeft richting en inspiratie aan ons denken en handelen waardoor internationalisering nog beter wordt verankerd in het onderwijs. Daarbij is belangrijk op te merken dat internationalisering geen doel op zich is, maar een middel is om te zorgen voor een passende aansluiting op de arbeidsmarkt die – ook regionaal – meer en meer om internationale competenties vraagt. De visie op internationalisering is in het OOD besproken en de feedback van het OOD is verwerkt. Het MT heeft op 8 juli positief geadviseerd. <i>Het College van Bestuur wordt gevraagd de Visie op internationalisering vast te stellen.</i>	
Consequenties voor de scholen	
-	
Financiële consequenties	
-	

Besluit College van Bestuur		Kenmerk: CvB25-206	
Het College van Bestuur heeft - met positief advies van het MT - de Visie op internationalisering vastgesteld. Deze visie vervangt de Beleidsagenda internationalisering van 17 februari 2015.			
Medezeggenschapstraject: <i>Niet van toepassing</i>	Datum	Op grond van:	Uitkomst

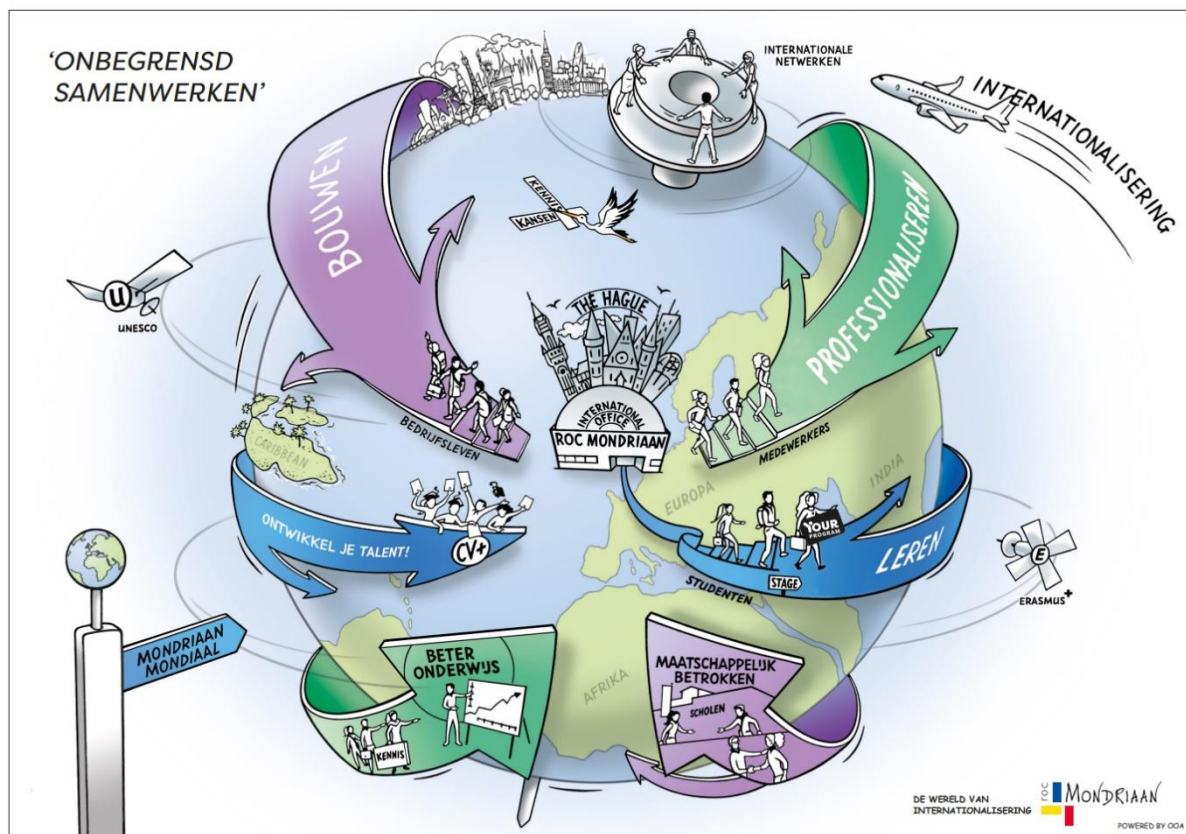
Terugkoppeling			
Bestuurssecretaris (Clazinus van de Rotte)	→	OOA: Claus Hoekstra	15-07-2025

‘Onbegrensd samenwerken’

De wereld van internationalisering - ROC Mondriaan

- visie & inspiratiedocument -

Juni 2025

1. Inleiding	2
2. Context	2
2.1 Europees belang	2
2.2 Nationale visie	3
2.3 Haagse context	3
2.4 Internationalisering in praktijk	4
3. Visie & ambitie	5
4. De Mondriaan Meridianen	6
4.1 Mondriaan Mondiaal – YOUR Program	6
4.2 Maatschappelijk betrokken – ‘Bouwen’	7
4.3 Beter onderwijs – ‘Professionalisering’	8
5. Netwerken	10
6. Interne organisatie	13
7. Reizen	15
7.1 Duurzaamheid	15
7.2 Ethiek	16
8. Borging.....	16
Bijlagen	17
Bijlage 1: Historische context.	17
Bijlage 2: Internationaliseringscompetenties studenten	18
Bijlage 3: Internationaliseringscompetenties docenten	19

1. Inleiding

Mondriaan is al jarenlang internationaal actief, zowel binnen diverse netwerken en internationale projecten als door de samenwerking met verschillende internationale bedrijven en organisaties in en om Den Haag. De eerder geaccordeerd beleidsnotitie *'ROC Mondriaan local as well as global (2015-2019)'* had tot doel structuur aan te brengen in deze activiteiten. Doordat de activiteiten van Mondriaan op internationaal niveau de laatste jaren een enorme vlucht hebben genomen is – tien jaar later - behoefte ontstaan om opnieuw samenhang en focus in de activiteiten aan te brengen en om meer eenduidigheid te creëren rondom begrippen als mobiliteit, excellentie, internationale projecten, Erasmus+, etc. Met het op 10 juni 2024 door het CvB vastgestelde [visie & inspiratie document 'De wereld van excellentie binnen ROC Mondriaan'](#) (YOUR Program) is hiervoor een eerste stap gezet. Daarin is met name belicht op welke wijze Mondriaan internationalisering stimuleert voor studenten. Internationalisering gaat echter verder dan alleen studenten. In dit visie & inspiratie-document 'Onbegrensd samenwerken' plaatsen we internationalisering in een bredere context.

Den Haag is niet voor niets de Internationale Stad van Vrede en Recht. Naast meer dan 200 internationale organisaties zijn vrijwel alle buitenlandse ambassades en consulaten in Den Haag gevestigd. Meer dan 50% van de bevolking heeft een migratieachtergrond en er leven, wonen en werken meer dan 200 nationaliteiten met elkaar. Deze multiculturele samenstelling laat zich terugzien in school, op stage en (straks) op de werkplek. Om succesvol te kunnen samenleven en samenwerken met mensen vanuit allerlei achtergronden hebben studenten internationale competenties nodig. Ditzelfde geldt dan uiteraard ook voor docenten en medewerkers. Door internationaal actief te zijn worden docenten en medewerkers verrijkt met andere en nieuwe kaders rondom innovaties op hun vakgebied, onderwijsontwikkeling, educatieve methodieken, etc. Ze gaan 'out of the box' denken, worden geïnspireerd en nemen de kennis mee naar hun eigen team (of scholengroep).

Met dit visie- en inspiratiedocument laten we zien wat we bij ROC Mondriaan allemaal doen op het gebied van internationalisering en beschrijven we enkele uitgangspunten passend binnen Europese en landelijke ontwikkelingen en bij de huidige strategie van Mondriaan. Het geeft richting en inspiratie aan ons denken en handelen waardoor internationalisering nog beter wordt verankerd in het onderwijs. Daarbij is belangrijk op te merken dat internationalisering geen doel op zich is, maar een middel is om te zorgen voor een passende aansluiting op de arbeidsmarkt die – ook regionaal – meer en meer om internationale competenties vraagt.

2. Context

In deze paragraaf wordt een actueel beeld geschetst, een historisch perspectief in de bijlage 1.

2.1 Europees belang

Het belang van internationalisering vanuit de EU is duidelijk zichtbaar. Sinds 2019 investeert de Europese Commissie voor 400 miljoen in Centres of Vocational Excellence. Er zijn op dit moment meer dan 50 van deze CoVE's verspreid over diverse Europese landen. In deze centra werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid in een internationale context samen om ervoor te zorgen dat werknemers zich competenties eigen maken die up-to-date zijn met de nieuwste behoeften en wensen van de maatschappij. Een CoVE is de Europese variant van een RIF, Regionaal

Investeringsfonds mbo. In 2028 wordt het RIF opgeheven terwijl de Europese variant naar verwachting zelfs meer middelen ter beschikking gaat krijgen.

"Internationalization is key to preparing students for the global workforce. It enhances their cultural awareness and adaptability, making them more competitive in the international job market."
- European Commission -

In maart 2025 heeft de Europese Commissie [The Union of Skills](#) gepresenteerd met als doel onderwijs en vaardigheden in de gehele EU te verbeteren. Om dit te bereiken worden verschillende initiatieven benoemd waarop actie ondernomen gaat worden. Het bevorderen van mobiliteiten van studenten en docenten en de bijbehorende toegankelijkheid van het subsidieprogramma Erasmus+ is een belangrijk speerpunt. Ook de wederzijdse erkenning van diploma's en competenties binnen Europa staat wederom op de agenda. Europese initiatieven zoals het [European Qualification Framework](#) - systeem om kwalificaties uit verschillende landen begrijpelijk en vergelijkbaar te maken - en de nationale en internationale initiatieven rondom microcredentials - erkende kwalificaties voor kortlopende onderwijseenheden - benadrukken het belang. Ook de urgentie van aantrekken van talent van buiten Europa is onderdeel van de plannen beschreven in de Union of Skills. Dit om in de toekomst voldoende arbeidsmarkt potentieel in Europa te houden. Het is op enkele uitzonderingen na niet mogelijk om van buiten de EU in Nederland een volwaardige opleiding te volgen in het mbo. Om hier beweging in te krijgen is in 2020 vanuit OCW de Landelijke Commissie Pilot Gedragscode Inkomende Mobiliteit (van buiten de EU) mbo4 opgestart. Studenten van buiten de EU mogen tot maximaal 1 jaar onder bepaalde voorwaarden onderwijs volgen bij een mbo-instelling. Mondriaan doet niet alleen mee aan deze pilot die onlangs tot 2028 is verlengd, maar heeft ook zitting in de commissie.

2.2 Nationale visie

Ook de landelijke politiek onderkent de waarde van internationalisering in het onderwijs. Minister Dijkgraaf benoemt in de [inzet werkagenda mbo 2022-2027](#) de noodzaak dat studenten in het mbo internationaal competent moeten zijn om te leren, leven en werken in een interculturele klas, samenleving en een internationaal georiënteerde arbeidsmarkt. Daarnaast benoemt hij het belang om internationalisering in te zetten als middel ter voorbereiding op een vervolgopleiding. En tot slot schrijft de huidige minister Bruins in een brief aan de Tweede Kamer (oktober 2024) het volgende: *"Internationale competenties zijn essentieel voor studenten om succesvol te kunnen functioneren in een steeds globaler wordende arbeidsmarkt. Het kabinet streeft ernaar dat studenten in het mbo dezelfde mogelijkheden krijgen als studenten in het hoger onderwijs om internationale ervaringen op te doen, bijvoorbeeld door stages in het buitenland. Deze ervaringen dragen bij aan hun persoonlijke ontwikkeling en vergroten hun inzetbaarheid om internationalisering in te zetten als middel ter voorbereiding op een vervolgopleiding"*.

2.3 Haagse context

De arbeidsmarkt in de regio Haaglanden heeft door de vele internationale bedrijven, NGO's en ambassades een sterk internationaal karakter. Studenten hebben dus naast professionele vaardigheden ook competenties nodig om in zo'n internationale beroepencontext te kunnen acteren.

"Den Haag, als Internationale Stad van Vrede en Recht, biedt een unieke omgeving waarin studenten kunnen leren en groeien in een multiculturele context, wat hun inzetbaarheid en begrip van internationale dynamieken vergroot." - Gemeente Den Haag -

De internationale Haagse regio brengt met zich mee dat er ook steeds meer vraag is naar Engelstalige opleidingen. In de Business Case Mondriaan International School uit 2020 uitgevoerd door de IHMS, wordt deze vraag verder onderzocht. Kinderen van expats zijn op zoek naar een passende studie maar beheersen de Nederlandse taal niet voldoende. Als een niveau 4 student echter een diploma wil behalen moeten moet hij/zij de Nederlandse taal op niveau 3F beheersen. Omdat dit voor een niet-native speaker een vrijwel onmogelijke opgave is, wordt de politiek gevraagd hier actie op te ondernemen. De omkeerregeling stelt dat studenten die niet in Nederland zijn opgegroeid het Nederlands examen op 2F mogen afsluiten mits zij Engels of Duits op een hoger niveau beheersen. Helaas is in oktober 2024 de invoering door de politiek opnieuw tot nader orde uitgesteld. Mondriaan blijft samen met andere ROC's en de mbo-raad actief in de lobby richting OCW om hier verandering in te brengen.

Onze [Strategie 2024-2027](#) speelt in op de internationale omgeving van Mondriaan. Hierin benadrukken we het belang van internationale samenwerking en uitwisselingsprogramma's om de onderwijskwaliteit te verbeteren. Zo bereiden we studenten beter voor op de mondiale arbeidsmarkt, ook in de eigen regio. Internationalisering biedt studenten een breed perspectief en interculturele vaardigheden, wat hun inzetbaarheid vergroot. Inclusiviteit is een kernwaarde binnen onze strategie. Door internationale samenwerking en uitwisselingsprogramma's creëren we een leeromgeving waarin diversiteit wordt omarmd en iedereen gelijke kansen krijgt om te excelleren. We streven ernaar om een inclusieve cultuur te bevorderen waarin studenten en medewerkers zich gewaardeerd en gerespecteerd voelen, ongeacht hun achtergrond. Dit draagt bij aan een verrijkte leerervaring en bereidt onze studenten én docenten voor op een diverse en verbonden wereld. Ook docenten vergroten op deze manier letterlijk en figuurlijk hun wereld.

De nieuwe [onderwijsvisie 2025](#) van Mondriaan stelt ons in staat om toekomstgericht onderwijs te leveren. De bouwsteen 'realistisch opleiden' heeft een duidelijke link naar internationalisering. We leiden onze studenten namelijk op voor een internationale (lokale) arbeidsmarkt in een multiculturele samenleving. Door deze internationale context te verweven in de opleiding leiden we onze studenten op in een realistische context.

2.4 Internationalisering in praktijk

Het mbo-onderwijs in Nederland kent een drievoudige kwalificatieplicht: opleiden voor een vak, voor een vervolgopleiding en voor goed burgerschap. Internationalisering is een uitstekend middel om een significante bijdrage te leveren aan de realisatie van deze taak. Een internationale ervaring draagt o.a. bij aan de ontwikkeling van probleemoplossend vermogen en communicatieve vaardigheden, cruciale competenties die nodig zijn om je te handhaven op de toekomstige arbeidsmarkt. Door een internationale ervaring kom je in aanraking met andere nationaliteiten en culturen. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van competenties om een actieve rol aan te nemen als (wereld) burger in je leef- en werkomgeving.

Wellicht overbodig te vermelden maar dit geldt uiteraard voor **alle** studenten, van **alle** niveaus en de noodzaak van deze ontwikkeling staat los van de individuele leerprestaties. Dit betekent automatisch dat hetzelfde geldt voor docenten en medewerkers. Je hebt een internationaal competente docent/medewerker nodig om studenten in dezelfde ontwikkelingen te begeleiden. Het belang voor studenten en docenten van ROC Mondriaan om een set aan internationaliseringscompetenties zich eigen te maken staat dan ook niet ter discussie. Dit visie en inspiratiedocument geeft richting aan de wijze waarop dit kan worden ingericht.

"Door mijn internationale stage heb ik geleerd om met verschillende culturen en werkwijzen om te gaan. Deze ervaring heeft mijn zelfvertrouwen vergroot en mij beter voorbereid op de globaliserende arbeidsmarkt." - MBO-student (website Nuffic)

Internationalisering draagt bij aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en heeft een positieve invloed op het innovatievermogen van ROC Mondriaan. Maatschappelijke, technische en economische ontwikkelingen binnen de vakgebieden gaan razendsnel en docenten en medewerkers moeten aanhaken in dit proces. Door internationale uitwisselingen en contacten krijgen zij de kans om buiten de kaders te kijken waardoor inspiratie en nieuwsgierigheid ontstaat om te onderzoeken wat er binnen hun vakgebied aan innovaties plaatsvinden. Deze nieuwe informatie wordt vervolgens intern gedeeld met collega's waardoor onderwijsontwikkeling 'up to date' blijft.

Een goed en actief internationaliseringsbeleid zorgt ook voor waarde toename van de positie van ROC Mondriaan in het algemeen of een school of scholengroep in het bijzonder. Het zorgt ervoor dat ROC Mondriaan een nog aantrekkelijke werkgever is, het kan bijdragen aan de diversiteit van het personeelsbestand en bedrijven willen juist hierom graag samenwerken. Internationalisering is onderdeel van kwalitatief goed onderwijs en studenten zien internationaliseringsmogelijkheden als een meerwaarde van een opleiding. Het is onderdeel van het keuzepalet van studenten en dus een belangrijk aandachtspunt bij de externe werving van studenten. Internationalisering bevordert de aantrekkelijkheid van het mbo-onderwijs in het algemeen en de specifieke beroepsopleidingen in het bijzonder.

3. Visie & ambitie

Bij Mondriaan gebeurt al enorm veel op het gebied van internationalisering; internationalisering zit bij ROC Mondriaan in het DNA. In het visie & inspiratiedocument van YOUR Program, wordt uitgebreid stilgestaan bij diverse internationaliseringsactiviteiten voor onze studenten. Vanuit het gegeven dat de Haagse regio sterk internationaal georiënteerd is en wij onze studenten klaar moeten stomen voor een meer en meer globaliserende wereld, moet onze student competenties hebben ontwikkeld om zich daarin goed staande te houden. De ambitie die in dat visie document wordt aangegeven is dan ook een logische, iedere Mondriaan student wordt in staat gesteld te werken aan de benodigde internationalisering competentie set.

Internationalisering voor studenten is enorm belangrijk maar er gebeurt veel meer bij Mondriaan op dit gebied. Internationalisering draagt bij aan de ontwikkeling van het onderwijs binnen de school, de professionalisering van de medewerkers en de profilering van ROC Mondriaan. Ook het delen van expertise met internationale scholen binnen het Koninkrijk der Nederlanden en maatschappelijke betrokkenheid tonen bij internationale onderwijsprojecten in landen waar deze behoefte aanwezig is zijn activiteiten die de brede internationale context van Mondriaan laat zien.

Ondanks het gegeven dat er van alles binnen Mondriaan gebeurt op het gebied van internationalisering willen we deze uitstekende basis nog steviger verankeren. Uiteraard zorgen we ervoor dat al onze studenten internationaal competent naar de arbeidsmarkt of vervolgonderwijs doorstromen. Dit door internationalisering niet apart te positioneren maar in het onderwijs te verweven.

Vanuit iedere school wordt de internationale mobiliteit van medewerkers gestimuleerd en bevordert met een internationaal karakter van onderwijsontwikkeling tot gevolg. Dit wordt o.a. gerealiseerd door 'Job Shadowing' activiteiten, internationale trainingen, opzet van internationale uitwisselingen en andere internationale samenwerkingsvormen. Strategische partnerschappen zoals Erasmus+ KA2

projecten of onderwijsprojecten in Caribisch gebied, op school of scholengroep niveau uitrollen betekent internationale ontwikkeling voor studenten, docenten en het onderwijs. Het streven is om binnen iedere scholengroep deze strategische partnerschappen vorm te geven. Docenten ontwikkelen internationaliseringscompetenties, zorgen voor nieuwe inzichten binnen de school en zijn nog beter in staat studenten het belang van internationalisering uit te leggen.

Ambities op het gebied van internationalisering begint met het opbouwen van een internationaal netwerk. Mondriaan vaart hierin een duidelijke koers door zich aan te sluiten en bestuurlijk actief te zijn bij diverse internationale verenigingen en samenwerkingsverbanden. Deze strategie werpt zijn vruchten af en zal worden geïntensiveerd. We zijn en blijven hierdoor een belangrijke nationale en een mondiale speler op het gebied van internationalisering binnen het mbo-onderwijs en een relevante politieke sparringpartner.

Door internationalisering nog duidelijker 'naar buiten' te profileren worden we zowel nog aantrekkelijker voor studenten als voor docenten. Studenten maken de keuze om bij Mondriaan te studeren omdat er ruimschoots mogelijkheden zijn om je in dit kader te kunnen ontwikkelen. Het bieden van mogelijkheden om je bijvoorbeeld te professionaliseren in het buitenland of een internationaal project vanuit jouw expertise te begeleiden dragen bij tot aantrekkelijk werkgeverschap.

Stimuleren van internationalisering betekent ook stimuleren van mobiliteit. Het reizen met het vliegtuig heeft een grote impact op het klimaat. Mondriaan neemt hierin haar verantwoordelijkheid. Deze verantwoordelijkheid betekent niet dat er geen internationale mobiliteiten meer mogen plaatsvinden, maar dat er bewustwording moet worden gecreëerd op de impact van reizen. Ook binnen de mobiliteiten die worden gesubsidieerd vanuit het Erasmus+ KA1 programma wordt 'groen reizen' niet alleen gestimuleerd maar de mate waarin je hieraan voldoet is ook bepalend voor toekomstige toekenningen. Mondriaan zal richtlijnen voor duurzaam reizen vaststellen en bewustwording aangaande de impact op het klimaat bevorderen. Een compensatie van de negatieve impact van vlieguren zal hier onderdeel van zijn.

Met dit visiedocument willen we scholen inspireren in de volle breedte internationalisering te integreren in de school. Daarom is onze ambitie: **"Bij Mondriaan zijn studenten en medewerkers internationaal competent en Mondriaan is een sterke nationale en internationale (sparrings-) partner op het gebied van internationalisering binnen het mbo."**

4. De Mondriaan Meridianen

Om structuur aan te brengen in alle Mondriaan activiteiten op het gebied van internationalisering zijn deze onderverdeeld binnen een drietal Mondriaan Meridianen zoals weergegeven op de praatplaat 'Onbegrensd samenwerken'.

4.1 Mondriaan Mondiaal – YOUR Program

Deze in het blauw weergegeven meridiaan 'Mondriaan Mondiaal' is een verwijzing naar één van de drie pijlers van YOUR Program, het excellentieprogramma van Mondriaan. Het [visie & inspiratie document 'De wereld van excellentie binnen ROC Mondriaan'](#) is 10 juni 2024 vastgesteld door het CvB. Deze pijler onderstreept de noodzaak om onze studenten internationale competenties aan te leren tijdens de opleiding. Dit document is ook op intranet beschikbaar onder CvB besluiten, in deze paragraaf wordt de pijler 'Mondriaan Mondiaal' nogmaals toegelicht.

De internationale dimensie van de mbo-sector in het algemeen blijft onverminderd belangrijk vanwege de voortschrijdende globalisering van arbeidsmarkten en demografische trends in de EU. Zo worden de komende jaren interculturele competenties integraal onderdeel van curricula en wil men met ondersteuning van het Erasmus+ programma, langere periodes van mobiliteit voor studenten (en volwassenen) in het mbo bevorderen.

Vanuit het gegeven dat de Haagse regio sterk internationaal georiënteerd is en wij onze studenten klaar moeten stomen voor een meer en meer globaliserende wereld, moet de beginnende beroepsbeoefenaar competenties hebben ontwikkeld om zich daarin goed staande te houden. Buitenland stages, studiereizen en uitwisselingsprogramma's zijn manieren om deze internationale context vorm te geven. Ook Internationalisering@home geeft studenten de mogelijkheid deze competenties te vergaren zonder fysiek naar het buitenland af te reizen. Een door Nuffic ontwikkeld overzicht van de internationaliseringscompetenties voor studenten is in bijlag 2 weergegeven.

Vanuit het International Office (IO), onderdeel van de Dienst OOA wordt ieder jaar Erasmus+ mobility -KA1- subsidie aangevraagd. Studenten kunnen onder bepaalde voorwaarden een financiële bijdrage ontvangen voor reis- en verblijf ten behoeve van een internationaliseringsactiviteit in het buitenland. Het wegnemen van een financiële barrière maakt dat studenten toch de keuze kunnen maken om bijvoorbeeld in het buitenland stage te lopen. Dit heeft dus een positief effect op het speerpunt 'Kansengelijkheid'. Vanuit het IO worden de scholen en diensten van Mondriaan ook met de administratieve processen rondom Erasmus+ mobiliteitsaanvragen ondersteund. Op [MIA](#) wordt nadere toelichting gegeven over alle mogelijkheden van deze subsidie, inclusief de manier waarop deze kan worden aangevraagd.

4.2 Maatschappelijk betrokken – 'Bouwen'

Deze paarse meridiaan beschrijft internationale onderwijsprojecten waarbij maatschappelijke betrokkenheid en/of het bouwen aan (nieuw) onderwijs centraal staat. Mondriaan doet dit op verschillende plaatsen in de wereld, al dan niet vraag gestuurd vanuit verschillende Ministeries. Om de essentie van deze insteek van internationalisering weer te geven worden in deze paragraaf enkele van deze trajecten ter inspiratie beschreven. Het is dus geen volledige weergave van alle activiteiten binnen deze context maar geeft een beeld van de bandbreedte.

Sinds 2017 heeft Mondriaan een nauwe samenwerking met een NGO uit India, de EurlIndian Academy, onderdeel van [de Empowerment of Children and Human Rights Organisation \(ECHO\)](#) in Bangalore. ECHO springt in de bres voor Indiase kinderen die in aanraking zijn gekomen met justitie en kinderen die vanuit andere invalshoeken zorg en bescherming nodig hebben. Samen met de school voor Horeca & Facilitaire Dienstverlening (KO) is een éénjarige hospitality opleiding ontwikkeld en uitgerold. Ieder jaar studeren er rond de 60-70 jongeren af. Een situatie met weinig tot geen perspectief is voor deze doelgroep totaal veranderd door een gedegen opleiding en een zekere baan in de (internationale) hospitality. Docenten van KO zorgen voor up to date onderwijs, kwaliteitsborging, train de trainer programma's, monitoren examens en regelen erkenning d.m.v. een getuigschrift vanuit Mondriaan.

Voortvloeiend uit deze samenwerking worden er bij Mondriaan initiatieven ontplooid om in het kader van YOUR Program een Talentprogramma te ontwikkelen om 'Happy Kids', een ander onderdeel van ECHO, te ondersteunen. Happy Kids richt zich op kinderen uit de sloppenwijken en met name op vroegtijdig schoolverlaters, kinderarbeiders en kinderen uit disfunctionele gezinnen. De activiteiten zijn vooral gericht op het voorkomen van het terechtkomen op het verkeerde pad, het

verzorgen van onderwijs en persoonlijke groei. Het Talentprogramma zorgt voor maatschappelijke betrokkenheid van onze studenten. Het draagt bij aan Wereldburgerschap en creëert impact, zowel aan de kant van de kinderen binnen het project als de persoonlijke groei van onze studenten binnen het Talentprogramma. Het College van Bestuur heeft op 13 september 2023 een vernieuwde Memorandum of Understanding met ECHO getekend.

Vanuit een samenwerking tussen MBO Bonaire, de school voor Smart Technology (ST) en Cisco is er bij MBO Bonaire een Classroom of the Future ontwikkeld. Docenten zijn vanuit Mondriaan actief op de school in Bonaire om de samenwerking vorm te geven. Te denken valt aan de opzet van online lessen voor studenten van Mondriaan en MBO Bonaire, ondersteuning tijdens examinering en diplomering en creëren van stageplaatsen. Het geeft Mondriaan docenten niet alleen een inkijkje in het onderwijs maar ook in de cultuur van deze bijzonder gemeente van ons land.

De School voor maatschappelijke zorg en verzorgende (SD) heeft al ruim 7 jaar een nauwe samenwerking met [Planet Hope](#). Deze Stichting zet zich in om de situatie van kinderen die leven in uitzichtloze situaties te verbeteren. Dit doen ze door de sociaal maatschappelijke oorzaken aan te pakken en het aanbieden van hulp in de vorm van educatie. Docenten van SD verzorgen een opleiding in de ouderenzorg voor meisjes en vrouwen uit de onderste laag van het kastensysteem in Bangalore – India. De opleiding wordt wekelijks online aangeboden in sessies van 1,5 uur en leidt toe naar een diploma waardoor deze zeer kwetsbare groep een zelfstandig leven op kan bouwen. Binnen het reguliere opleidingsprogramma is er op verschillende thema's ook aandacht aan de opbouw van empowerment van de meisjes en vrouwen.

De International Hotel & Management School (HO) en de school voor Toerisme, Recreatie & Evenementen (TO) werken binnen [het Caribbean Hospitality Educational Project](#) op Curaçao samen met de mbo-instellingen Maris Sella SBO en Nilda Pinto SBO. Doel is het onderwijs nog beter aan te laten sluiten bij de praktijk zodat studenten zijn toegerust met de competenties die nodig zijn in het bedrijfsleven. De ontwikkeling van een leerhotel is in volle gang. De drie onderwijsinstellingen gaan niet alleen de bedrijfsvoering vormgeven maar richten ook samen het competentiegericht onderwijs in. OCW ondersteunt het project door middel van het voorzien van financiering in formatie van de projectleider, onderwijskundig medewerker en de docenten die daar fulltime aanwezig zijn vanuit de scholen. Studenten uitwisselingen, cultural awareness trajecten voor studenten en docenten, internationale ervaring docenten, etc. zijn opbrengsten die voortvloeien uit deze samenwerking.

4.3 Beter onderwijs – 'Professionalisering'

Bij de derde en laatste groen gekleurde meridiaan staat onderwijsontwikkeling binnen de eigen school en het professionaliseren van medewerkers centraal. In een internationale context gaan deze ontwikkelingen 'hand in hand'. Een medewerker die zich laat inspireren door in het buitenland een mbo-instelling te bezoeken of een cursus te volgen, neemt deze bagage mee naar Mondriaan en deelt binnen zijn/haar school de kennis. Deze kennis wordt weer gebruikt om het onderwijs in welke vorm dan ook 'rijker' te maken. Andersom, als een school besluit aan een internationaal project deel te nemen waar onderwijs in wordt ontwikkeld worden automatisch medewerkers meegenomen in een ontwikkeling van de eigen (professionele) competenties.

Vanuit de Europese Unie wordt deze insteek gestimuleerd. Mondriaan maakt gebruik van gelden van het Europese subsidieprogramma Erasmus+. Internationale mobiliteiten en samenwerkingsprojecten dragen bij aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Erasmus+ helpt om deze

mobilititeiten en projecten mogelijk te maken en stimuleert zo economische groei, werkgelegenheid, gelijke kansen en inclusie in de landen die deelnemen aan Erasmus+.

Mondriaan vraagt ieder jaar Erasmus+ Key Action 1 (KA1) mobiliteit subsidie aan. De basisdoelstelling van deze subsidie is het verbeteren van de onderwijsinstelling in een internationale context. Hier kunnen studenten maar ook medewerkers gebruik van maken. Deze internationale mobilititeiten bieden medewerkers de kans om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen op hun vakgebied en om vaardigheden in het buitenland op te doen. Dat betreft vakinhoudelijke vernieuwingen, marktinformatie, pedagogische en didactische kennis en vaardigheden. Het helpt om het onderwijs te plaatsen in een beroepsmatig relevante internationale context. Er zijn verschillende type mobilititeiten voor medewerkers mogelijk. Denk hierbij aan meelopen met een collega (job shadowing), volgen van een training of lesgeven in het buitenland. Naast de activiteiten die bedoeld zijn voor de eigen ontwikkeling, kunnen medewerkers een voorbereidend bezoek afleggen met als doel om toekomstige Erasmus+ mobilititeiten voor studenten voor te bereiden.

Als het gaat om internationale samenwerkingsprojecten kunnen we met behulp van Key Action 2 (KA2) 'partnerships for cooperation', ook gebruik maken van de mogelijkheden die Erasmus+ ons biedt. Deze projectmatige insteek begint met een idee. Doelstelling is dan vervolgens het idee te realiseren d.m.v. de input van verschillende (internationale) partners. De partners delen een gemeenschappelijke visie en interessegebied. Er zijn twee vormen van partnerships voor samenwerking. 'Small-scale Partnerships': minimaal 2 partners, maximale duur van 2 jaar en een maximaal lumpsum budget van € 60.000. De tweede is een 'Cooperation Partnerships': minimaal 3 partners, maximale duur 3 jaar en een maximaal lumpsum budget van € 400.000. Mondriaan participeert in meerdere projecten en is penvoerder van een tweetal projecten. Hier volgen ter illustratie enkele voorbeelden:

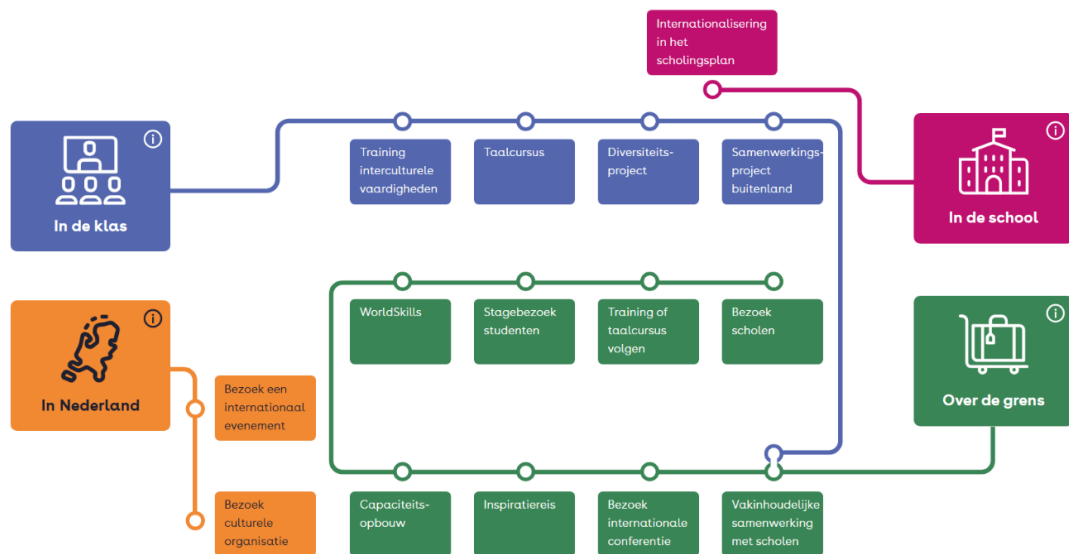
- Be Like Us project – KO/ HO/ EM	- Aim2Sustain – HO/ KO
- Robintech – ST	- Bebe Verde – MU
- Musical Connection – TO (Dapa)	- Dementia - VZ

Er zijn nog veel meer mogelijkheden die via de Europese Unie worden aangeboden rondom internationale samenwerking. Het zijn er te veel om allemaal uitgebreid in dit document weer te geven maar hier enkele programma's die ook worden aangeboden: Centres of Vocational Excellence, Alliances for Innovation, Capacity Building Projects, Jean Monnet Actions, etc. Mondriaan is op dit moment actief binnen de subsidiestromen van KA1 en KA2.

Niet alle professionalisering activiteiten van studenten en medewerkers vallen binnen de regels die Erasmus+ stelt aan de verschillende mobiliteit mogelijkheden. Dit mag echter geen obstakel zijn om deze ambities waar te maken. Mondriaan moedigt medewerkers dan ook aan om zelf met een voorstel te komen voor professionalisering in het buitenland. Activiteiten die niet onder Erasmus+ vallen zijn bijvoorbeeld studiereizen, bezoek aan vakbeurzen of het afleggen van stagebezoeken. Voor activiteiten die niet onder Erasmus+ vallen, kan een bijdrage vanuit het internationaliseringsbudget van het OOA worden aangevraagd (zie hoofdstuk 6).

Internationale competenties zijn zowel belangrijk voor de professionele ontwikkeling van de docent als voor de begeleiding van studenten. Een door Nuffic ontwikkeld overzicht van de mogelijke leeropbrengsten van internationalisering voor docenten is in bijlage 3 toegevoegd. Als docent kun je

op verschillende plekken en in verschillende contexten internationale competenties ontwikkelen. Om ideeën op te doen heeft Nuffic een interactieve [internationaliseringskaart mbo](#) ontwikkeld. Hierin zijn voorbeelden te vinden van internationale activiteiten voor studenten en docenten. Hieronder de kaart voor docenten:

Figuur 1 Internationaliseringskaart mbo (onderwijsprofessional) bron: website Nuffic

In schooljaar 2023-2024 heeft Mondriaan deelgenomen aan een landelijk onderzoeksproject, geïnitieerd door Nuffic in samenwerking met de HHS, over docentcompetenties voor internationalisering in het mbo. Vijf handzame persona's, Mondriaan docentenprofielen, voor diverse internationaliseringsactiviteiten zijn ontwikkeld:

- **Barbara** benut de diversiteit in haar klas door verschillende perspectieven in haar lesmethoden te integreren en een inclusief leerklimaat te creëren.
- **Sam** verbindt zijn vakgebied met internationalisering door studenten actief te betrekken bij internationale thema's en creatieve werkvormen.
- **Els** coördineert internationale samenwerkingsprojecten door kansen te vertalen naar concrete activiteiten en effectief samen te werken met stakeholders.
- **Mia** begeleidt studenten bij internationale stages door hen cultureel voor te bereiden, te ondersteunen en te laten reflecteren op hun ervaringen.
- **Andrew** begeleidt internationale groepsactiviteiten en studiereizen door studenten te motiveren, interculturele verschillen te overbruggen en flexibel in te spelen op situaties.

De collega's van de Mondriaan Academie zijn samen met het International office nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van deze persona's en onderzoekt een scholingsaanbod voor medewerkers.

5. Netwerken

Het belangrijkste hulpmiddel om internationalisering in de breedste zin in de school te verankeren, is een groot internationaal netwerk op te bouwen. Het aansluiten bij bestaande netwerken werkt als een enorme katalysator. Mondriaan is bestuurlijk actief in diverse internationale netwerken van voornamelijk Europese mbo-scholen. Deze bestuurlijke effort heeft de ontwikkeling van

internationalisering binnen Mondriaan enorm gestimuleerd. Dit mede vanuit het gegeven dat het lokale netwerk van een school in het buitenland door middel van samenwerking, het internationale netwerk van Mondriaan wordt.

De internationale netwerken van scholen zijn veelal sectoraal georganiseerd, maar dit staat los van een mogelijke bredere connectie met andere opleidingsrichtingen. Scholen in het buitenland zijn altijd behulpzaam in het vinden van een school in hun eigen stad/regio uit een andere sector. Hieronder een greep uit de internationale netwerken van scholen waar Mondriaan zowel bestuurlijk als regulier bij betrokken is. Dit geeft een impressie van de internationale reikwijdte van het Mondriaan netwerk.

- [AEHT](#) – European Association of Hotel & Tourism Schools
Deze vereniging van scholen op het gebied van horeca en toerisme bestaat al sinds 1988, heeft ruim 300 leden en is vertegenwoordigd in ca. 80% van de Europese landen. De activiteiten richten zich op directieleden, docenten maar vooral op studenten. Activiteiten zijn bijvoorbeeld het promoten van uitwisselingen, doorontwikkeling en delen van nieuwe onderwijsmethodes, etc. Eén van de belangrijkste doelen is de ontwikkeling van internationale en professionele competenties van studenten door middel van het organiseren van Europese vakwedstrijden. Naast de scholen op onze hospitality campus is ook de school van Business & Law actief binnen dit netwerk en is de AEHT een permanente stageplek voor een student van de school voor Smart Technology. Mondriaan is al ruim 12 jaar bestuurlijk actief bij de AEHT en vanuit het International Office wordt ondersteuning op diverse vlakken verzorgd.
- [MOVES](#) – Mobility in Vocational Education in Sports
Mondriaan is één van de initiatiefnemers voor dit samenwerkingsverband van scholen in sport-onderwijs. De scholen zijn allemaal gevonden en benaderd vanuit het AEHT-netwerk. MOVES bestaat uit 6 scholen uit 5 verschillende landen en brengt studenten en docenten minimaal één keer per jaar bij elkaar om een internationaal project uit te voeren. Het leren van en met elkaar – op het niveau van studenten, docenten en directie – is de kracht van dit netwerk.
- [Innotecs](#) – International Network of Technical Schools
Dit internationaal onderwijsnetwerk voor directeuren en docenten van technische mbo-scholen, is door Mondriaan vanuit een Erasmus+ project doorontwikkeld tot een volwaardige internationale vereniging van op dit moment ± 70 scholen in 12 verschillende Europese landen. De scholen in dit netwerk zoeken samenwerking in de ontwikkeling van (technisch) onderwijs en partners voor de opzet van internationale projecten. Alle scholen van het technische cluster van ROC Mondriaan maken gebruik van dit netwerk. Vanaf de oprichting is Mondriaan niet alleen bestuurlijk actief maar wordt vanuit het International Office ook administratieve ondersteuning geboden.
- [EUHOFA](#) International
Dit is een netwerk vereniging van hotelschooldirecteuren met ongeveer 150 leden in 25 verschillende landen over de hele wereld. Uitwisselingen worden gestimuleerd en onderzoeksresultaten en onderwijskennis gedeeld. De IHMS is namens Mondriaan actief lid van deze vereniging en zij zijn vele jaren zowel bestuurlijk als secretarieel betrokken geweest.
- [EfVET](#) – European Forum of Technical and Vocational Education & Training
Deze sector-brede vereniging bestaat uit ca. 250 leden uit ruim 30 verschillende Europese landen. Doelstelling is het creëren van een internationaal netwerk om diverse activiteiten te

faciliteren om het mbo-onderwijs te verbeteren en samenwerking in internationale projecten te promoten. De verenging fungeert als platform voor de Europese commissie en landelijke organen om onderwijs gerelateerde onderwerpen te bespreken. Mondriaan is vertegenwoordigd als bestuurslid in de EfVET-National Board (NL).

Mondriaan is regievoerder van het consortium mbo-instellingen van de “SEA – Strategic Education Alliance”. Dit samenwerkingsverband is opgericht om het studiesucces van Caribische studenten in het mbo, hbo en wo uit het Koninkrijk te vergroten. Het initiatief daartoe is genomen door de onderwijsministers van de vier landen van het Koninkrijk. De regiegroep bestaat uit vertegenwoordigers van het onderwijs en de politiek van de zes eilanden (Curaçao, Aruba, Sint-Maarten, Bonaire, Saba en Sint-Eustatius) en Nederland. Op ieder onderwijsniveau zijn netwerken ontstaan. Het mbo-consortium in Nederland bestaat uit Albeda, Noorderpoort, ROC Midden Nederland, ROC Mondriaan, ROC van Amsterdam, Summa College en Zadkine. Het consortium kent twee pijlers: de samenwerking tussen sbo- en mbo-instellingen in het Koninkrijk en de ondersteuning van studenten uit het Koninkrijk tijdens hun mbo-opleiding in Europees Nederland.

Mondriaan is lid van het [Unesco-scholennetwerk](#). Dit is een netwerk voor scholen in het po, vo, mbo en hbo. In Nederland zijn ca. 80 scholen aangesloten, internationaal zo’n 12.000 scholen. De aangesloten scholen ondersteunen het gedachtegoed van Unesco en dragen zo hun steentje bij aan vrede en verdraagzaamheid. Het bevorderen van internationale verbondenheid, verdraagzaamheid en solidariteit is een centraal streven. Daar waar nuttig en passend wordt binnen het onderwijs aandacht besteedt aan de vier Unesco thema’s: vrede en mensenrechten, intercultureel leren, duurzame ontwikkeling en wereldburgerschap. Binnen de nieuwe burgerschapsagenda passen deze thema’s uitstekend, wereldburgerschap is ook nog eens expliciet in de Burgerschapsvisie van Mondriaan meegenomen. We leren studenten o.a. specifieke thema's vanuit andere standpunten te bekijken en begrip te ontwikkelen voor wereldwijde perspectieven. Er is lesmateriaal vanuit Unesco beschikbaar en gastlessen op basis van de diverse thema’s kunnen worden verzorgd. Op diverse scholen organiseren we activiteiten en projecten die de Unesco-waarden bevorderen en daar waar mogelijk worden ze geïntegreerd in de onderwijsprogramma's.

Sinds het schooljaar 2019-2020 werkt Mondriaan met een Unesco-ambassadeurschap, waarbij een coördinator de verbinding tussen één van de Mondriaan scholen en Unesco verzorgt. Elke twee jaar wordt een nieuwe ambassadeurschool gekozen, die verantwoordelijk is voor het jaarverslag en het organiseren van activiteiten. De ambassadeurschool ontvangt een jaarlijks budget voor personeel en activiteiten.

Om op de hoogte te blijven van nationale en internationale ontwikkelingen rondom het thema internationalisering onderhoudt Mondriaan een scala aan regionale en landelijke netwerken. We beperken ons in dit document tot enkele waardevolle netwerken.

- Netwerk Coördinatoren Internationalisering MBO instellingen. Het initiatief voor dit netwerk komt vanuit de beleidsadviseur internationalisering van de MBO Raad. Periodieke bijeenkomsten worden georganiseerd en alle mbo-instellingen in Nederland zijn aangehaakt. Kennis op het gebied van internationalisering wordt met elkaar gedeeld, onderlinge samenwerking opgezet en nationale en Europese ontwikkelingen worden besproken.
- Vanuit de bedrijfstakgroep Techniek en Gebouwde Omgeving van de MBO Raad is het Netwerk Internationalisering Techniek opgezet. Deze btg bestaat uit mbo-instellingen die op opleidingen aan bieden gericht op bouw, techniek, metaal, elektra en hout. Het belang van internationalisering in de technieksector wordt benadrukt door de periodieke bijeenkomsten

rondom dit thema. Overkoepelend is Mondriaan vanuit de techniekcampus lid van dit netwerk.

- RADIX is een samenwerkingsverband van een aantal ROC's op het gebied van internationalisering. Het is ruim 20 jaar geleden ontstaan als intervisie groepje vanuit de behoefte om meer met elkaar te delen en van elkaar te leren op dit specifieke dossier. Ondanks dat er nu meerdere samenwerkingsvormen zijn ontstaan is de behoefte niet veranderd om dit met een beperkt aantal onderwijsinstellingen te blijven doen. Er zijn 11 Nederlandse onderwijsinstellingen lid van RADIX en er wordt vier keer per jaar (online) met elkaar overlegd. Ook is er een Teams omgeving gecreëerd en zijn de leden via WhatsApp met elkaar in contact om snel te kunnen schakelen.
- In opdracht van OC&W ondersteunt [Nuffic](#) Nederlandse onderwijsinstellingen bij hun internationaliseringsactiviteiten. Dit doen ze onder andere door de verbinding te leggen tussen de mbo-instellingen in binnen- en buitenland. Daarnaast is Nuffic ook verantwoordelijk voor de uitvoering van het Erasmus+ subsidieprogramma. Binnen dit programma van de Europese Unie kunnen studenten en docenten deelnemen aan internationale samenwerkingen en mobiliteitsprogramma's. Mondriaan maakt jaarlijks gebruik van verschillende mogelijkheden die het programma biedt. Door middel van landelijke activiteiten, bijeenkomsten en events wordt het Nuffic netwerk bij elkaar gebracht.

Het Nederlandse mbo staat goed aangeschreven in het buitenland door o.a. de unieke samenwerking met het bedrijfsleven en het praktijkgerichte onderwijs. Nederland is dan ook een interessant land voor buitenlandse stakeholders om te bezoeken. Mondriaan ontvangt veel verzoeken om gasten uit diverse beroepsgroepen te ontvangen vanuit de bovengenoemde netwerkorganisaties, verschillende ministeries, de lokale overheid en van in Den Haag gevestigde instellingen zoals [The Hague Academy for Local Governance](#). De verzoeken worden zowel rechtstreeks naar de verschillende Mondriaan scholen gestuurd en/of komen bij het OOA binnen. Het International Office heeft een ondersteunende en faciliterende rol bij de organisatie van alle internationale bezoeken. Het internationale netwerk wordt Mondriaan op deze manier 'in de schoot geworpen'.

6. Interne organisatie

Het International Office (IO), integraal onderdeel van het OOA, is het expertisecentrum van Mondriaan op het gebied van internationalisering. Landelijke en internationale ontwikkelingen worden gevolgd en er wordt actief deelgenomen in nationale en internationale netwerken. Het IO is sparringpartner voor docenten, directie en MT en zorgt voor een up to date informatievoorziening richting de scholen over de verschillende aspecten van internationalisering.

Vanuit het IO wordt ook praktische ondersteuning voor de scholen verzorgd. Dit is op veel verschillende vlakken, de belangrijkste worden in dit document benoemd:

- Ondersteuning bij de aanvragen en administratieve procesondersteuning van Erasmus+ mobiliteitssubsidie KA1 (zie paragraaf 4.3).
- Ondersteuning bij het aanvragen en/of meedoen aan internationale projecten binnen het Erasmus+ KA2 programma. Ook wordt het proces van de financiële afhandeling vanuit het IO vormgegeven (zie paragraaf 4.3).
- Liaison naar OOA-collega's die scholen kunnen ondersteunen vanuit aanpalende expertise zoals onderwijskundige expertise om internationalisering en/of internationalisation@home

activiteiten een structurele plek in het onderwijs te geven, expertise vanuit de pijler internationalisering van YOUR Program (excellentie), expertise rondom IBPV, etc.

- Praktische ondersteuning rondom bezoeken van internationale delegaties
- Scholen worden ontzorgd bij het boeken van reis- en verblijf rondom (internationale) mobiliteiten. De nauwe samenwerking met een reisbureau zorgt voor een scherp tarief en een directe financiële afhandeling richting de betreffende school (juiste kostenplaats).
- Om een internationale samenwerking op te zetten kan vanuit het IO via een internationaal netwerk een connectie met een buitenlandse school in een specifieke beroepscontext worden gezocht.

Enkele jaren geleden is vanuit het IO het internationaliseringsplatform van Mondriaan opgericht om de internationaliseringsambities van de scholen en diensten te ondersteunen. Uitgangspunt is dat vanuit iedere school en dienst minimaal één collega wordt afgevaardigd die binnen zijn of haar school of dienst de internationaliseringsambities vormgeeft. De periodieke bijeenkomsten kenmerken zich door aspecten als vakverdieping, delen van ervaringen en het opdoen van kennis over de recente ontwikkelingen op dit deelgebied van excellentie. De platformafgevaardigde brengt vervolgens deze kennis, expertise en mogelijkheden naar zijn of haar school of dienst. Ook is een Teams omgeving gecreëerd om diverse informatie met elkaar te delen en te documenteren.

De betrokkenheid van leden van het platform verschilt enorm. Dit heeft o.a. te maken met prioritering en de beschikbaarheid van het aantal (taak) uren die het platform lid heeft gekregen. Gevolg is dat de kennis en kunde m.b.t. internationalisering niet altijd terugvloeit naar de individuele scholen. Vanuit de ambitie om internationalisering voor iedere student toegankelijk te maken heeft de directie van de scholengroep Zorg, Onderwijs en Welzijn (ZOW) een scholengroep overstijgende contactpersoon internationalisering aangesteld. Deze contactpersoon is de verbindende factor tussen de collega's die namens de scholen van ZOW bij het internationaliseringsplatform aangesloten zijn en schakelt snel en efficiënt met de verschillende directies. De contactpersoon ZOW bewaakt de scholengroep overstijgende ambities op het gebied van internationalisering en zorgt voor consistentie en een duurzame informatiestroom richting de scholen. Deze meer branchegerichte aanpak op dit dossier zie je ook bij andere ROC's waar internationalisering een belangrijke positie inneemt. Deze constructie werpt zijn vruchten af en is een blauwdruk voor de Mondriaan scholengroepen in het economische en technische domein.

Het OOA vraagt ieder jaar Erasmus+ KA1 mobiliteitssubsidie aan. Hier maken de scholen en diensten van Mondriaan gebruik van om hun ambities te kunnen vervullen. Er zijn door de Europese Unie richtlijnen vastgesteld voor het gebruik van deze gelden. De ambities van Mondriaan op het gebied van internationalisering hebben echter een breder karakter. Consequentie is dat er ook internationaliseringsactiviteiten plaatsvinden die niet binnen de subsidieregeling van Erasmus+ vallen. Internationalisering heeft binnen Mondriaan een belangrijke positie ingenomen en er is daarom vanuit Dienst OOA budget beschikbaar om de ook de bredere ambities van scholen en diensten binnen dit dossier te kunnen ondersteunen.

Scholen en diensten kunnen een aanvraag indienen via het IO. Om het doel, de opzet en uitvoering van de activiteit helder te krijgen wordt scholen gevraagd een 'forms' in te vullen. De financiële bijdrage voor een internationale activiteit zal bestaan uit een (deel) vergoeding van reis- en verblijfskosten. Een activiteit in het kader van internationalisation@home kan in een breder perspectief worden beoordeeld. De budgethouder OOA is leidend in dit proces.

Vragen over deze kaders en/of de ontwikkeling van internationalisering in het algemeen kunnen worden gesteld via internationaloffice@rocmondriaan.nl

7. Reizen

Het reizen per vliegtuig veroorzaakt een grote klimaatimpact en de intensiteit van de verschillen die studenten en medewerkers ervaren in het buitenland is divers. In deze paragraaf gaan we dieper in op beide thema's.

7.1 Duurzaamheid

In de Mondriaan strategie 2024-2027 is duurzaamheid een belangrijke prioriteit. De ambitie wordt beschreven dat duurzaamheid in zowel het onderwijs als in de bedrijfsvoering wordt geïntegreerd en we concrete stappen zetten op o.a. het gebied van klimaatneutraliteit.

Op het gebied van internationalisering brengt duurzaamheid ook verantwoordelijkheid met zich mee. Voor buitenlandse mobiliteiten wordt vaak het vliegtuig gebruikt. Verantwoordelijkheid nemen over duurzaamheid betekent niet dat je niet meer kunt reizen maar wel dat je een bewustzijn creëert op de impact die reizen naar het buitenland heeft op ons milieu. De negatieve klimaatimpact van reizen naar het buitenland moet in evenwicht zijn met de positieve impact die een buitenlandervaring heeft op studenten en medewerkers.

Ook binnen het Erasmus+ programma van de Europese Unie is duurzaamheid een belangrijk thema. Er wordt duidelijk aangegeven dat als je gebruik maakt van Erasmus+ subsidie, er wordt verwacht dat je streeft naar (Co2) koolstofneutraliteit door duurzame manier van vervoer en meer milieubewust gedrag te bevorderen. Bij de eindrapportage van Erasmus+ project calls en de toekenning van het budget in de volgende project calls wordt dit meegenomen en kan bepalend zijn voor het budget dat wij als instelling krijgen. Het is daarom ook in dit kader van belang om een duurzaam reisbeleid te hanteren.

Belangrijk dus om enkele uitgangspunten binnen Mondriaan voor duurzaam reizen vast te stellen. Wij motiveren studenten en medewerkers om een internationale bestemming te kiezen die met de trein bereikbaar is en stimuleren daarnaast de overweging om mobiliteiten blended en/of online te organiseren. Voor zowel studenten als medewerkers geldt met betrekking tot internationaal reizen dat op bestemmingen binnen een straal van 700 km én waarbij de bestemming binnen 8 uur met een duurzaam alternatief te bereiken is, niet meer wordt gevlogen.

Voor buitenlandse mobiliteiten waar we gebruik maken van het vliegtuig pakt Mondriaan zijn verantwoordelijkheid om de CO2 footprint van de vliegreis te compenseren. Gebruik makend van de rapportage van onze reisbureau partner zal de CO2 footprint van de vliegbewegingen van Mondriaan studenten en medewerkers per school (kostenplaats) in kaart worden gebracht. De compensatie zal periodiek worden berekend en aan een vastgesteld duurzaamheidsproject worden overgemaakt.

7.2 Ethiek

Bij internationale ontmoetingen en samenwerking wordt van studenten en collega's per definitie gevraagd om te leren omgaan met verschillen. Dit zijn bijvoorbeeld verschillen op gebied van cultuur, religie, politiek, vrijheid van meningsuiting, privacy, acceptatie van diversiteit, etc. Het is belangrijk dat iedereen zich bewust is van de verschillen en eventuele onwenselijke consequenties die dit kan hebben voor studenten, medewerkers en ROC Mondriaan als instelling.

Internationaliseringsactiviteiten worden bij Mondriaan in de meeste gevallen vanuit een school ondernomen. Daarmee is de schooldirecteur ook eindverantwoordelijk voor het nemen van bewuste keuzes m.b.t. internationaliseringsactiviteiten. In het geval van gerede twijfel over de intensiteit van de verschillen die studenten en medewerkers gaan ervaren, is overleg tussen schooldirecteur en onderwijsdirecteur nodig. In het [Servicedocument afwegingskader internationalisering](#) die 10 juni 2024 door het CvB is geaccordeerd, staan de aandachtsgebieden en overwegingen vermeld die dienen als leidraad om te komen tot de juiste keuzes. Het IO kan ondersteunen bij het maken van deze afwegingen.

8. Borging

Dit visiedocument laat zien hoe belangrijk internationalisering is voor onze studenten, docenten en voor Mondriaan als onderwijsinstituut. Het maakt integraal onderdeel uit van de Kwaliteitsagenda en de strategische koers van ROC Mondriaan. De verschillende scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de vertaling van de ambities inzake internationalisering naar daadwerkelijke activiteiten en programma's rondom deze thema's. Borging van de programma's maakt deel uit van de reguliere PDCA-cyclus van de scholen. De invulling van dit onderdeel van de Kwaliteitsagenda binnen de verschillende scholen maakt deel uit van de verantwoordingsgesprekken.

De rol van Dienst OOA is te stimuleren, adviseren en daar waar passend praktisch te ondersteunen. Vanuit het OOA worden ontwikkelingen op gebied van internationalisering gemonitord, vastgelegd en gerapporteerd. Voor alle onderwerpen in dit visie en inspiratiedocument kan bij het International Office worden aangeklopt via internationaloffice@rocmondriaan.nl

Voor meer informatie kunt u terecht bij Remco Koerts: r.koerts@rocmondriaan.nl

Bijlagen

Bijlage 1: Historische context.

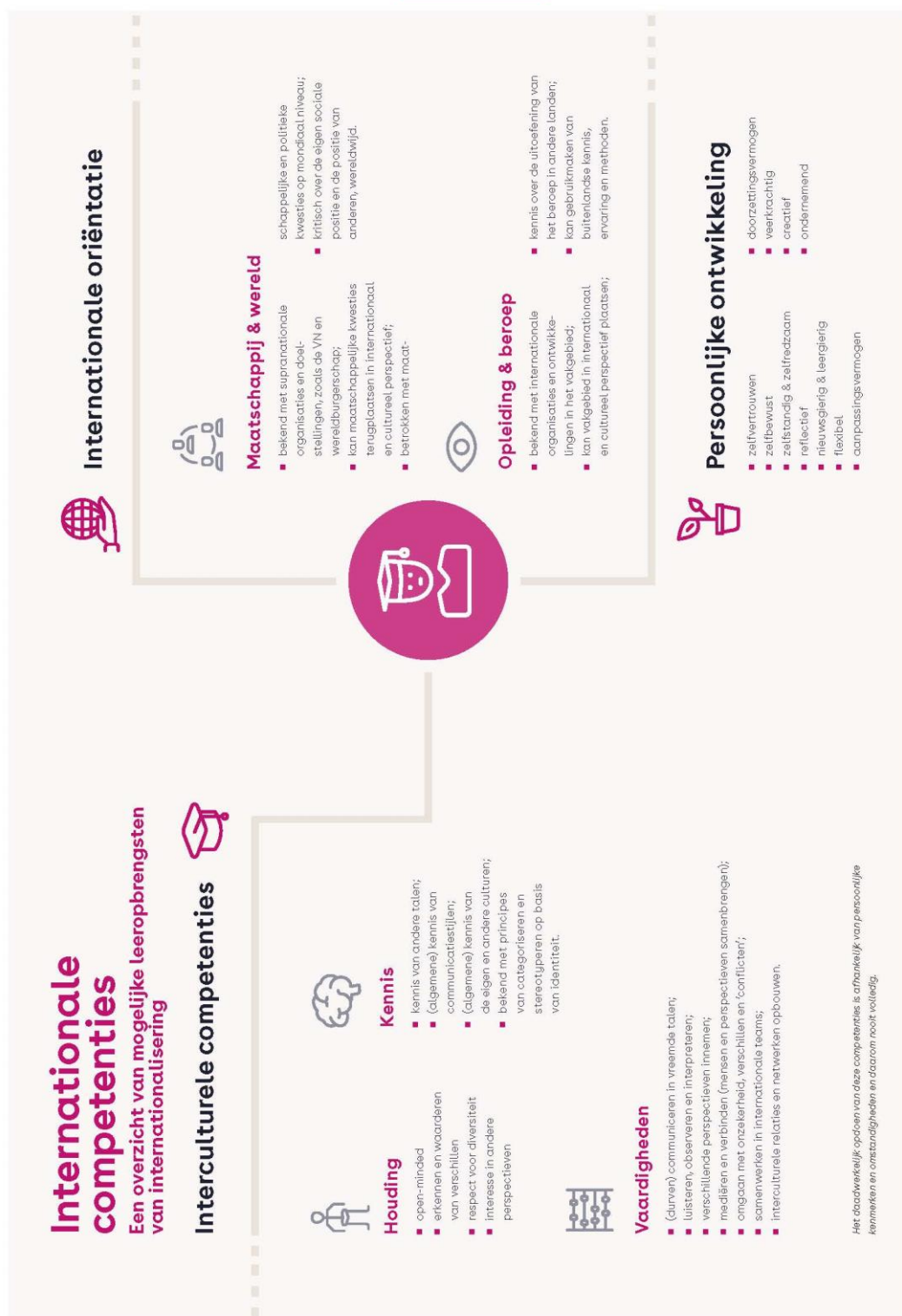
[De Osnabrück declaration \(2020\)](#) van de Europese Commissie richt zich op het versterken van het beroepsonderwijs in Europa. Wat betreft internationalisering in het mbo benadrukt de verklaring het belang van internationale mobiliteit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en de vaardigheden van studenten te vergroten. Kernpunten die worden aangegeven zijn o.a. het bevorderen van grensoverschrijdende leerervaringen voor studenten en docenten om vaardigheden en kennis te verrijken. Ook het versterken van samenwerking tussen Europese landen om best practices te delen en gezamenlijk projecten te ontwikkelen is een kernpunt en er wordt aandacht gevraagd voor de zorg voor gelijke toegang tot internationale mogelijkheden voor alle studenten.

Minister Bussemaker onderstreept in 2014 met haar [visiebrief aan het kabinet](#) het belang van het verwerven van internationaliseringscompetenties voor de persoonlijke ontwikkeling en de identiteitsvorming van studenten. Enkele jaren later in 2018 herhaalt Minister van Engelshoven in haar [brief aan de Tweede Kamer over internationalisering](#) deze meerwaarde en benadrukt dat studenten met deze set aan competenties beter voorbereid zijn op een steeds verder globaliserende arbeidsmarkt.

In de [position paper 'Enhancing Equality and Recognition for Vocational Students in the European Union' van JOB mbo](#) (Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs) wordt een uitgebreide reeks aanbevelingen geschetst die gericht zijn op het bieden van gelijke rechten, erkenning en kansen voor studenten in het beroepsonderwijs in de hele EU. Hierbij wordt o.a. het stimuleren van de integratie van internationalisering in curricula binnen het beroepsonderwijs op zowel nationaal- als op EU-niveau genoemd. Ook het belang van het opleiden van docenten in internationaliseringscompetenties wordt benadrukt, aangezien docenten een cruciale rol spelen bij het vormgeven van de perspectieven van de studenten.

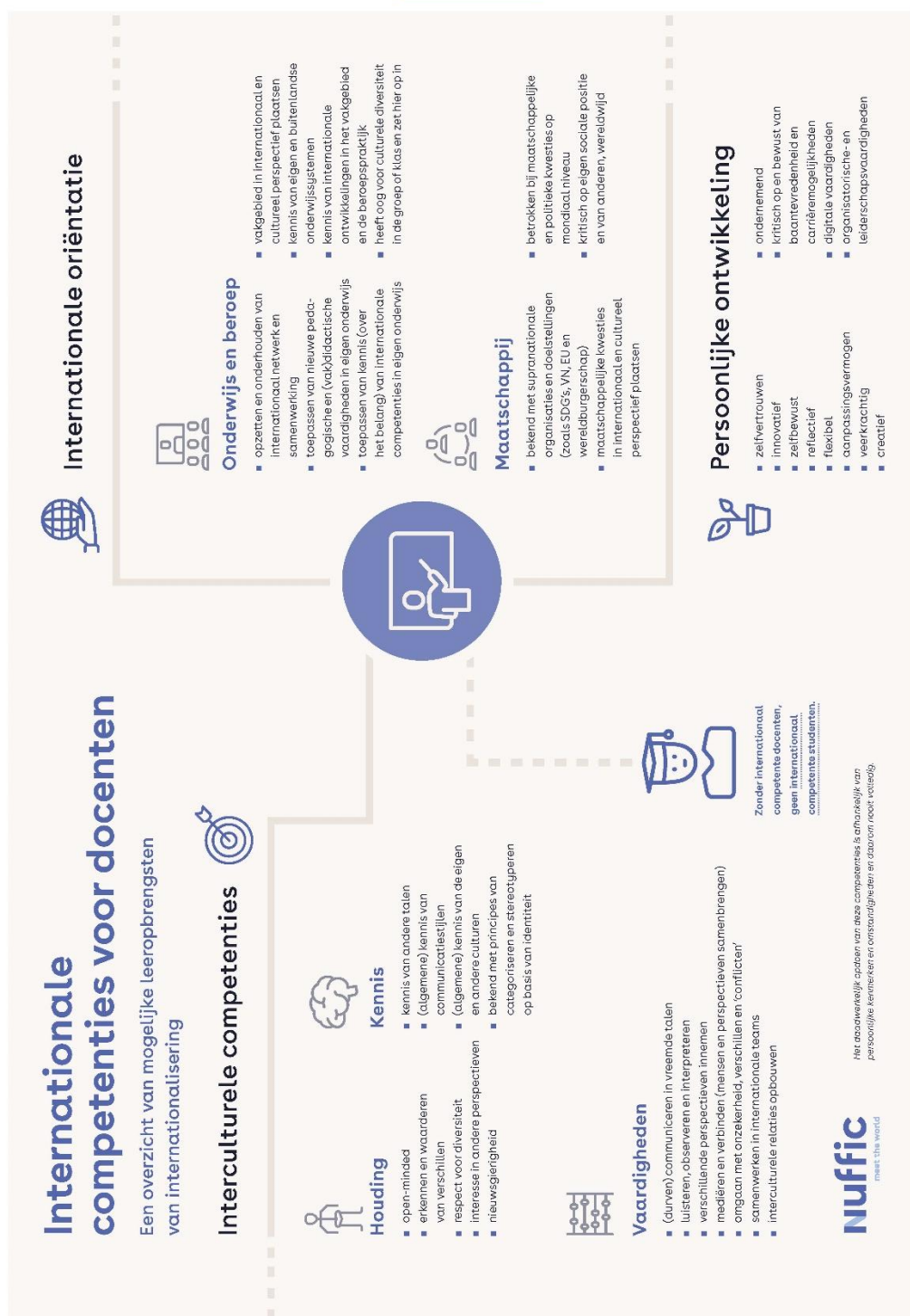
De definitie van internationalisering volgens de Onderwijsraad ([Internationalisering met ambitie – 2016](#)) is: 'De versterking van internationale dimensies in het onderwijs ten behoeve van het internationaal competent worden van studenten'. Een misvatting is dat ontwikkeling van deze competenties alleen maar mogelijk is door studenten op stage naar het buitenland te sturen. Met Internationalisation@Home activiteiten ontwikkelen studenten internationale competenties zonder naar het buitenland te hoeven. Internationaliseringsactiviteiten in binnen- of buitenland zijn breed en divers. Naast stage mogelijkheden zijn bijvoorbeeld culturele uitwisselingen, internationale samenwerking en vakreizen andere manieren om te werken aan de diverse competenties.

Bijlage 2: Internationaliseringscompetenties studenten

Figuur 2 Competentiemodel studenten. Bron: website Nuffic

Bijlage 3: Internationaliseringscompetenties docenten

Figuur 3 Competentiemodel docenten. Bron: website Nuffic